

ÚSTAVNÍ ZÁKON

ze dne 2019

kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto ústavním zákoně České republiky:

Čl. 1

Čl. 7 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, zní:

„Čl. 7

(1) Voda, jakož i ostatní přírodní zdroje a přírodní bohatství je ve vlastnictví České republiky. Česká republika chrání a zvelebují toto bohatství a je povinna zajistit ochranu a šetrné využívání vody jako základní životní potřeby i ostatních přírodních zdrojů a přírodního bohatství ve prospěch svých občanů a následujících generací.

(2) Způsob využívání a ochrany stanoví zákon.“

Čl. 2

Účinnost

Tento ústavní zákon nabývá účinnosti dnem jeho vyhlášení.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

Obecná část

Zhodnocení platného právního stavu a nezbytnost nové právní úpravy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Ústava“) ve svém čl. 7 poskytuje ochranu využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství. Tato úprava se jeví v době současných klimatických změn jako nedostatečná, když pouze deklaruje, že stát má dbát o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství. Příslušné zákony neposkytují potřebnou ochranu, o čemž svědčí současný stav, kdy nerostné bohatství těží ve značné míře zahraniční firmy a je využíváno nikoliv ku prospěchu občanů České republiky. Alarmující je zejména situace, kdy velkou část zdrojů pitné vody nekontroluje přímo stát ani kraje a obce, ale na základě dlouhodobých smluv zahraniční obchodní společnosti nebo společnosti s výraznou zahraniční účastí, v nichž mají obce minimální podíl.

Současná ústavní ochrana a následná zákonná úprava ne zcela řeší potřebnou ochranu přírodních zdrojů a přírodního bohatství, především pak vody a vodních zdrojů. Suché období několika posledních let ukázalo, že zejména voda jako základní životní podmínka by nejen měla mít, ale nutně potřebuje zcela zásadní ochranu. Zachování vodních zdrojů by proto mělo být prioritou nejvyššího významu.

Důvodem navrhované vyšší ústavní ochrany vody a vodních zdrojů je jejich zranitelnost, ale současně i nezbytnost pro existenci života na celé Zemi. V souvislosti s nastupujícími klimatickými změnami je předpokládána celá řada negativních dopadů na život obyvatelstva, přirozené i umělé ekosystémy, stav zemědělství a životního prostředí. A právě proto je nutné si vody vážít a chránit ji, udržovat její přirozené zdroje (podzemní prameny a jezera), zamezit v co nejvyšší míře jejímu znečištění a plýtvání.

V České republice je zhruba 11 % krajiny zastavěno, 2 % tvoří vodní plochy, zbytek je zemědělská (53 %) a lesnická (34 %) krajina. Aby bylo možné udržitelně - tj. i pro další generace - využívat to, co produkce krajiny poskytuje (potravinu, energii, dřevo), musíme dnes více než kdy jindy preferovat opatření k ochraně půdy a vody. Rychlá degradace půdy a neschopnost zadržet vodu v krajině totiž výrazně ohrožuje samotnou produkci a v dlouhodobější perspektivě je neudržitelná.

Význam této problematiky podtrhuje i Akademie věd ČR ve studii o současném problému sucha v České republice. V letech 2015-2017 byla pro celé území ČR v rámci rozsáhlé spolupráce řady institucí provedena komplexní analýza stavu krajiny, jejímž cílem bylo posoudit její odolnost proti hydrometeorologickým extrémům v současném i očekávaném klimatu.

Primárním cílem analýzy bylo vymezení nejohroženějších oblastí souvisejících s vodou. Při přebytku vody (např. po intenzivních srážkách) odtékající voda způsobuje škody v intravilánu (např. zatopené obce, poškozené dopravní stavby aj.), v extravilánu dochází k plošné a rýhové erozi. Nedostatek vody způsobený nízkými srážkami, dešťovými i sněhovými, i nízkou schopností půdy je zadržet se negativně odráží např. v zemědělství.

Za posledních sedm let (2012-2018) se v ČR vyskytlo jedenáct výraznějších epizod zemědělského sucha s dopady na krajinu i hospodářství, především na zemědělství, ovocnářství a lesnictví. Množství srážek je přitom i přes pokles v posledních letech dlouhodobě přibližně stejné. Mění se však jejich charakter - jsou intenzivnější a střídají je

delší období bez srážek. Četnost a intenzita epizod sucha budou s největší pravděpodobností pokračovat. Z krajiny mizí voda: klesá hladina podzemních vod, snižují se průtoky v řekách, zásoby v přehradách, vysychají studny, lokálně kolísá zásobování obyvatel pitnou vodou.

Negativní dopady klimatických trendů zesiluje nevhodné hospodaření.

To vše svědčí pro skutečnost, že voda i ostatní přírodní zdroje a nerostné bohatství, si zvýšenou ústavní ochranu zaslouží.

Dopady návrhu na státní rozpočet, na rozpočty krajů a obcí

Předkládaný návrh nemá žádné dopady na státní rozpočet. Protože se navrhované dotýká pouze ústavních institucí, nedotýká se vůbec rozpočtu krajů a obcí.

Soulad s ústavním pořádkem a mezinárodními závazky podle čl. 10a Ústavy ČR

Předkládaný návrh ústavního zákona nepřináší zásadní změnu ústavního pořádku České republiky, je v souladu s Ústavou i ústavním pořádkem České republiky, není v rozporu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána.

Soulad s právem Evropských společenství

Předkládaný návrh ústavního zákona není v rozporu s právem Evropské unie, neboť je výhradním právem každé členské země Evropské unie upravit své poměry jak v ústavních institucích, tak mezi nimi, včetně postavení vlastních zákonodárců.

Další specifikace

Předkládaný návrh nemá žádný dopad na podnikatelské prostředí České republiky, nemá sociální dopady a bude mít velmi pozitivní dopady na životní prostředí.

Nemá žádné dopady ve vztahu k rovnosti mužů a žen.

Zvláštní část

K čl. I

Navrhovaná změna poskytuje zvýšenou ústavní ochranu přírodním zdrojům, přírodnímu bohatství a zejména vodě.

K čl. II

Navrhuje se stanovit účinnost ústavního zákona dnem jeho vyhlášení.

V Praze dne 9. června 2019

Předkladatelé:

Vojtěch Filip, v.r.

Stanislav Grospič, v.r.

Pavel Kováčik, v.r.

Miloslava Vostrá, v.r.

Marie Pěňčíková, v.r.